
Het kwaliteitsregister

Kwaliteitsborging in het werkveld
van de geestelijk verzorgers

Interview met Paul van der Ven

Het kwaliteitsregister voor geestelijk verzorgers houdt de gemoederen bezig. Al was het maar om de formulieren te vinden die nodig zijn als je een symposium of bijscholing bezoekt en er punten voor kunt krijgen. Maar hoe staat het verder met het kwaliteitsregister? Tijd voor een interview met Paul van der Ven, bestuursvoorzitter van de Stichting Kwaliteitsregister Geestelijke Verzorging.

Trijnie Nielen-Rosier

Hoe is het kwaliteitsregister geestelijke verzorging tot stand gekomen?

Rond de eeuwwisseling ontstonden de eerste gedachten om een register te ontwikkelen. De Wet BIG was toen al enkele jaren van kracht en het begon tot ons door te dringen dat wij als beroepsgroep niet achter konden blijven op het punt van registratie. Daarom werd er een werkgroep gevormd, waar ik ook deel van uitmaakte, om dit idee uit te werken. In eerste instantie

alleen voor VGVZ -leden. Gaandeweg kwamen wij tot het inzicht dat er een register nodig was voor alle geestelijk verzorgers in de zorg, dus ook voor collega's die geen lid waren van de VGVZ. We hebben toen een breder ontwerp gemaakt. Die verbreding is op de Algemene Ledenvergadering van de VGVZ in 2006 afgewezen. Robert Koorneef heeft het stokje toen overgenomen en fantastisch werk gedaan door het register feitelijk in te richten, de webomgeving te maken en de eerste contacten te leggen met de opleidingen. In 2008 is het register opengesteld en vanaf dat moment konden geestelijk verzorgers zich laten registreren. Het resultaat van Roberts werk maakte duidelijk dat het register inderdaad open moest voor de hele beroepsgroep. Het is een organische ontwikkeling geweest, waarbij de aanvankelijk afgewezen visie toch uitgebouwd kon worden. De ALV van de VGVZ heeft in 2011 het eerdere idee van registratie voor de hele beroepsgroep toch goedgekeurd. Daar zijn we nu als bestuur mee verder gegaan. In 2011 is ook het besluit genomen om het register bestuurlijk los te maken van de VGVZ, waardoor deelname mogelijk werd voor elke geestelijk verzorger. Zo is de visie van toen toch gerealiseerd. Als commissie loop je soms te ver voorop en je achterban

is zo ver nog niet. Dat klinkt wat hovaardig, maar zo werkt het.

Momenteel staat het zo in onze nieuwe statuten: het register heeft drie doelstellingen, namelijk het borgen van het deskundigheidsniveau van de geestelijk verzorger, het toetsen van opleidingen en cursusaanbod en het accrediteren hiervan en de erkenning van het beroep van geestelijk verzorger met het oog op titelbescherming.

Het register is opgericht omdat geestelijk verzorgers niet onder de BIG vallen. Daarom moeten we het zelf doen. Er zijn meer beroepsgroepen die kwaliteitsborging en registratie zelf regelen, denk maar aan maatschappelijk werkers en vaktherapeuten.

Hoe ben jij voorzitter geworden van het stichtingsbestuur?

In december 2011 ben ik door de voorzitter van de VGVZ, Simon Evers, benaderd om de afgetreden voorzitter van het stichtingsbestuur SKGV, Robert Koorneef voor een

jaar op te volgen. Ik heb met de Raad van Bestuur van mijn ziekenhuis overlegd en ik heb hun toestemming hiervoor gekregen. Ik kreeg de opdracht om naast de lopende zaken een nieuw stichtingsbestuur samen te stellen met het oog op de losmaking van de SKGV uit de VGVZ. Op dat moment hadden enkele stichtingsbestuursleden een dubbel-functie, ze waren bestuurslid zowel van de SKGV als van de VGVZ. Verder had ik de opdracht om mee te werken aan de eindnota van de regiegroep en om de stichting opnieuw vorm te geven, los van de VGVZ. Zo ben ik in januari 2012 gestart en ik ben nu een jaar voorzitter met veel plezier, moet ik zeggen.

Hoe is de huidige stand van zaken?

Ik verwacht dat in het eerste kwartaal van 2013 de losmaking van de VGVZ een feit zal zijn en daarmee is het besluit van de leden op de ALV van 2011 geëffectueerd. We hebben nieuwe statuten geschreven om zelfstandig verder te kunnen gaan, los van de VGVZ. Die statuten liggen nu bij de notaris.

Hij zal ze van commentaar voorzien en dan gaan we daar verder mee aan de slag. De formeel juridische stappen moeten nog gezet worden, maar ik verwacht dat rond 1 maart de statutenwijziging doorgevoerd kan worden. Daarna volgt nog een ontvlechtigstraject met de VGVZ, maar dat zal geen moeilijkheden opleveren.

Inmiddels is er al een nieuw stichtingsbestuur. Helene Lammers is secretaris, Anton Scholten penningmeester, Karlijn Kwint en Angeline van Doveren zijn lid en ik ben de voorzitter. Angeline is lid namens VGV Albert Camus. Onze beleidsmedewerker Ulbe Tjallingii blijft ook in de nieuwe setting.

Geen dwangbuis, maar maatwerk

Het jaar is inmiddels voorbij en de termijn van mijn voorzitterschap loopt af. De opdracht is nog niet helemaal vervuld. De eindnota van de regiegroep ligt momenteel op tafel bij de verschillende achterbannen. Op 1 maart komt het stuk in onze bestuursvergadering ter tafel. Ook gaat het stuk nog naar de Synode van de Protestantse Kerk in Nederland, de Bisschoppenconferentie en het Humanistisch Verbond. Op enig moment zal Eimert van Middelkoop, die voorzitter is van de regiegroep, een persconferentie beleggen. Op de ALV van de VGVZ zal over de eindnota gestemd worden. De uitslag van al die besprekingen is bepalend voor de verdere gang van zaken bij het register.

Zijn er meer ontwikkelingen?

Ja, er zijn interessante ontwikkelingen aan de gang. In de eerste plaats zijn er werkvelden van geestelijk verzorgers die niet in de zorg werken en die aan de deur van het register kloppen. Zo heeft het werkveld Defensie belangstelling en het bestuur heeft inmiddels twee studiedagen met de collega's daar gehad. De intentie is om krijgsmacht-predikanten in het register te krijgen. Ook

de vrij gevestigde geestelijk verzorgers hebben belangstelling. Met het werkverband van vrij gevestigde geestelijke verzorging, het WVG is twee keer vergaderd om te praten over de voorwaarden waaronder hun leden in het register kunnen komen. Dat zijn gunstige ontwikkelingen, want ons oogmerk is dat het hele veld van geestelijke verzorgers zich kan laten registreren in het kwaliteitsregister.

Welke voorwaarden stelt het kwaliteitsregister aan geestelijk verzorgers?

Een geestelijk verzorger moet een door het register geaccrediteerde initiële opleiding gevolgd hebben. Daarnaast zijn er een aantal secundaire voorwaarden. De belangrijkste is dat een geestelijk verzorger lid is van een door het register erkende beroepsvereniging, dan wel een verband van geestelijk verzorgers. Is er in een bepaald werkveld geen beroepsvereniging, zoals bij Defensie, dan gaan wij, net als bij een beroepsvereniging, na of er een beroepscode en beroepsstandaard is en of er een vorm van tuchtrecht is waarmee de leden daaraan gehouden kunnen worden. In het leger is dat zo. Er is een beroepscode en het tuchtrecht van het leger geldt voor iedereen in het leger, dus ook voor de geestelijk verzorger. Er is een gedragscode voor de geestelijk verzorger, en zo kom je ook aan een beroepsstandaard.

De ingangseisen voor het kwaliteitsregister zijn dus de geaccrediteerde initiële opleiding en het lidmaatschap van een beroepsvereniging voor geestelijk verzorgers.

Kijk bijvoorbeeld naar Albert Camus. Albert Camus is door het bestuur van het register erkend als beroepsvereniging voor geestelijk verzorgers. Ze hebben een beroepsstandaard, een beroepscode en tuchtrecht. Leden van Albert Camus kunnen dus toetreden tot het register en daarom is er nu ook een lid van Albert Camus in het stichtingsbestuur.

Aan de dienst Geestelijke Verzorging van Defensie is dan ook gevraagd een afgevaar-

digde als waarnemer te sturen naar het bestuur. Bij openstelling van het register voor de collega's van Defensie wordt de waarnemer lid van het bestuur.

Hoe zit het met de zending van geestelijk verzorgers?

Tot voor kort was de vereiste van de zending geborgd via het lidmaatschap van de VGVZ. Als je lid was van de VGVZ en je had een geaccrediteerde initiële opleiding, dan kon je je laten registreren. Met de komst van leden van Albert Camus in het register is dat veranderd. Welke rol het register daarin precies gaat spelen hangt heel erg af van de uitslag van de besprekingen over de eindnota van de regiegroep. Ik kan daar op dit moment nog niet op vooruitlopen, maar je kunt ervan uitgaan dat de eindnota van de regiegroep voortborduurde op de rapporten van de Commissie Levensbeschouwelijke legitimatie (CLL) en de Commissie Ambtelijke Binding (CAB).¹ Je moet het zo zien: de opleiding verklaart een geestelijk verzorger bekwaam, de zendende instantie verklaart hem of haar bevoegd. Voor geestelijk verzorgers die geen zending willen of kunnen krijgen zal de levensbeschouwelijke competentie anderszins geborgd gaan worden omdat de regiegroep van oordeel is dat ook deze groep collega's behalve bekwaam, op een of andere manier ook bevoegd verklaard moet worden. Hoe dat precies wordt uitgewerkt, kan ik momenteel nog niet zeggen, omdat ik niet vooruit wil lopen op het persmoment van Eimert van Middelkoop. Wat ik wel kwijt wil, is dat het register de ontwikkelingen en de besluitvorming van het veld zal volgen en concretiseren.

Kun je straks als geestelijk verzorger werken als je niet geregistreerd bent?

Het streven is dat instellingen op den duur alleen geregistreerde geestelijk verzorgers in dienst gaan nemen en dat zorgverzoekers alleen de diensten van een geregistreerd geestelijk verzorger zullen vergoeden. Die registratie kan zowel op HBO-niveau als op WO-niveau zijn. Het zal nog veel tijd vergen om het zover te krijgen, maar dat is wel

de bedoeling. Met het oog daarop wil het register een soort gouden standaard ontwikkelen waar een geestelijk verzorger aan moet voldoen. Zwemmen met dolfijnen kan heel heilzaam zijn, maar is geen geestelijke verzorging. Ook de bijscholing is belangrijk. Elk veld (de zorg, defensie, justitie) kan daartoe een eigen rugzak vaststellen. Met de Protestantse Kerk in Nederland zijn afspraken gemaakt over de wederzijdse erkenning van de bijscholing: punten die gehaald zijn voor de verplichte bijscholing voor de PKN zijn ook geldig voor het register en punten die geestelijk verzorgers halen voor het register tellen ook mee in de PKN.

Werkt het register op dit moment adequaat?

Nee. Ik moet toegeven dat we op een aantal belangrijke punten achterlopen. Zo is de kwaliteit van de digitale omgeving nog onder de maat. We hebben daar verbeterplannen voor gemaakt. En de website is aan vernieuwing toe. Er is een nieuw ontwerp gemaakt dat binnenkort getest gaat worden. Verder worden de toetsingskaders opnieuw doordacht met het oog op toetreding van andere werkvelden. Dit is nog in ontwikkeling. Deze verbeterplannen kosten geld en niet alle leden betalen trouw hun contributie. Ook dat vraagt om een verbeterplan. Verder is onze beleidsmedewerker maar voor een beperkt aantal uren in dienst, waardoor sommige zaken lang duren voor ze rond zijn. Deze zwakke kanten zijn bij het bestuur heel goed bekend en er wordt aan gewerkt om de problemen op te lossen.

Is er voldoende aandacht van geestelijk verzorgers voor het kwaliteitsregister?

Er zijn nu 511 geestelijk verzorgers geregistreerd. Dat betekent dat nog lang niet elke geestelijk verzorger geregistreerd is. Daar zijn verschillende redenen voor, zoals de kosten die hoog kunnen oplopen, de al genoemde slecht functionerende website en een gebrekkige digitale omgeving. Maar vergeet ook niet dat registratie voor onze beroepsgroep nog een relatief nieuw fenomeen is. Ook de BIG-registratie bestaat pas

sinds 1993. De vanzelfsprekendheid is dus nog niet zo groot. Bovendien is de gemiddelde leeftijd van geestelijk verzorgers hoog. Voor jonge collega's is het veel vanzelfsprekender om bij en na te scholen. Permanente educatie is iets van de laatste decennia. Er is een verandering van visie op de kwaliteit van een beroep. Tenslotte wordt er steeds meer extern gecontroleerd en moeten alle beroepsbeoefenaren meer verantwoording afleggen. Maar goed, er zijn dus nog relatief weinig geestelijk verzorgers geregistreerd. Het hoort bij de mentaliteit van de geestelijk verzorger zelf en het hoort nog niet zo tot de beroepspeer.

Ik ben zelf niet geregistreerd. Tegen de tijd dat ik moet herregistreren ben ik met pensioen. Voor mij heeft dat geen zin. Ik ben zo een voorbeeld van een uitstervende generatie.

Lukt het geestelijk verzorgers om aan de eisen van het register te voldoen?

Ik denk het wel. Ik krijg wel eens signalen dat de eisen hoog zijn. We willen wel maatwerk leveren, want we hebben liever dat geestelijk verzorgers geregistreerd blijven dan dat ze zich weer uitschrijven omdat het register te star is. Je moet het zo zien dat het kwaliteitsregister dienend is aan de beroepsgroep. Het is geen dwangbuis. We gaan voor maatwerk en persoonlijke benadering. We streven naar openheid voor uitzonderingsgevallen.

Duur is het wel, zeker de kosten van bij- en nascholing, en ik geef toe: werkgevers zijn niet altijd bereid om registratie- en studiekosten te betalen. Bij hen is het belang nog niet doorgedrongen. Hoewel ook artsen lang niet al hun studiekosten terugkrijgen.

We spelen als bestuur wel eens met de gedachte aan de oprichting van een studiefonds, waar geestelijk verzorgers een beroep op zouden kunnen doen voor financiële steun om hun bij- en nascholingspunten te halen.

Hoe werkt het register in de praktijk?

Er zijn naast het bestuur twee commissies die het bestuur adviseren. Ten eerste een Toetsingscommissie Kandidaten, die de regels en voorwaarden voor registratie en herregistratie opstelt. Deze commissie beoordeelt de verzoeken tot in- en uitschrijving, tijdelijke uitschrijving en zo meer. En er is een Toetsingscommissie Opleidingen, die opleidingen en de bij- en nascholingen accrediteert. Verder is er natuurlijk de Commissie van Beroep (straks geheten College van Beroep en Klachten), met een tweedelige taak: het behandelen van klachten over het functioneren van het register en het behandelen van beroep, indien iemand tegen een beslissing van een der commissies of van het bestuur bezwaar heeft aangetekend. Het bestuur zelf, ten slotte, ontwerpt de beleidskaders, ziet toe dat er voldoende geld is om bijvoorbeeld de beleidsmedewerker naar behoren te kunnen betalen. Het bestuur is uiteindelijk verantwoordelijk voor de digitale omgeving en de contacten naar buiten en is het aanspreekpunt voor opleiders. En verder alles wat bij het besturen van een stichting hoort.

Kun je uit het register gezet worden?

Ja, je kunt zoals dat heet doorgehaald worden. Dat gebeurt als je ook na herhaalde aanmaningen geen contributie betaalt, of als je de bijscholingseisen niet haalt zonder geldige redenen. Natuurlijk krijg je net als bij andere beroepsbeoefenaren eerst waarschuwingen, ook hier maatwerk. Maar als daar geen reactie op volgt, dan word je 'doorgehaald'. Nu heeft het nog geen consequenties, maar we hopen dat in de toekomst instellingen ons volgen en dat je zonder registratie niet kunt werken als geestelijk verzorger.

Wat is het belang van het kwaliteitsregister?

Het belang is tweeledig. Er is een intern belang: kwaliteitsbewaking van het beroep geestelijk verzorger. In het werkveld werken nu soms geestelijk verzorgers die te laag zijn opgeleid, geen bijscholing volgen en geen zending of bevoegdheid hebben. Ze zijn niet